№ 94 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕԳՈՍՏՈՍԻ 21 1890 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕԳՈՍՏՈՍԻ 21 № 94

ՏԱՍՆ ԵՒ ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 7 կոպէկ.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ». կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ՆԵՐԿԱՅ 1890 ԹՎԱԿԱՆԻՆ

„ՄՇԱԿ"

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

Հրատարակվում է Թիֆլիսում, նոյն դիրքով և նոյն պրոգրամայով: Մենք ստանում ենք սեփական ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.

«ՄՇԱԿԻ» տարեկան գինը 10 րուբլի է, վեց ամսվանը 6 րուբլի.

Գրվել «ՄՇԱԿԻՆ» կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ (Բարօնսկայա և Բազարնայա փողոցների անկիւնում, Թամամշեվի տանը).

Կայսերութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար պէտք է դիմել հետևեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакція газеты «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից. Tiflis, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Աղքատ ուսանողներ. Նամակ Կարսից. Նամակ Երևանից. Նամակ Ալէքսանդրօպօլից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պարսկաստան. Արտաքին լուրեր.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ԲՈՐՍԱ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Թուրա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՂՔԱՏ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐ

Ուսումնական տարին մօտենում է, զանազան միջնակարգ դպրոցներից աւարտողները գնում են բարձր ուսում առնելու համար, և դրա հետ միասին առաջ է գալիս աղքատ ուսանողների օգնելու խնդիրը՝ իր ամբողջ ոյժով:

Որ մեր ուսանողների 90 տոկոսը աղքատ է, որ այդ աղքատութեան պատճառով նրանցից շատերը ենթարկվում են զանազան մահաբեր հիւանդութիւնների, և որ վերջապէս այդ նոյն աղքատութեան պատճառով ուսանողներից շատերը թերի են թողնում իրանց ուսումը—այդ շատ և շատ հին ճշմարտութիւն է, հազար անգամ ասված, հազար անգամ կրկնված:

Հազար անգամ ասված և կրկնված է դրանց հետ միասին և այն միտքը, թէ պէտք է հասարակութիւնը հասարակական ոյժերով օգնութեան հասնի ուսանողներին, պէտք է օգնի օտար, հեռու, անծանօթ քաղաքներում սովի, ցրտի և անտէրութեան ճանկերի մէջ ընկած երիտասարդներին:

Ճշմարիտ է, այդ բոլորը հազար անգամ ասված և կրկնված է, բայց տարաբաղդաբար, այդ ասված, կրկնված և ինքն ըստ ինքեան հասկանալի ճշմարտութիւնները մինչև այժմ էլ մնացել են «ձայն բարբառոյ յանապատի» և մինչև այժմ էլ, աղքատութեան, միջոցների պակասութեան պատճառով հարիւրաւոր երիտասարդներ չեն կարողանում ուսում առնել, և կամ եթէ գնում են ուսում առնելու՝ միջոցների պակասութիւնից թերի են թողնում, և ենթարկվում ֆիզիկական զրկանքների:

Պէտք է խոստովանվել, որ ճշմարիտ մի սիրտ ճնշող տպաւորութիւն է թողնում մարդու վրա այն հանգամանքը, որ հասարակութիւնը այնքան անտարբեր կերպով է վերաբերվում դէպի այնպիսի մի խնդիր, որն իր համար շատ պարզ և որոշված է, այն է աղքատ ուսանողներին օգնելու խնդիրը: Այդպիսի մի անտարբեր, սառնասիրտ վարմունք հասարակութեան կողմից, այդպիսի մի անընդունակութիւն նոյն իսկ հասկանալի մտքերը իրագործելու համար, վերջապէս այդպիսի հասարակական ֆ ր ա զ ե օ ր ո ւ թ ի ւ ն ը, որի շնորհով մի ամբողջ հասարակութիւն անընդունակ է դարձել իր խօսքը գործ դարձնելու, և ֆրազից գործին անցնելու,—այնքան տխրալի և մի և նոյն ժամանակ պախարակելի երևոյթ է, որ ամենատխուր հասկացողութիւն է տալիս մեր հասարակական ինքնաճանաչութեան մասին:

Եւ որն է այն մարդը, որն է այն հասարակութիւնը, որ կարծում է, թէ քաջութիւն է ասել՝ «այո, պէտք է օգնել, պէտք է փող տալ». քաջութիւնը օգնելու և փ ո ղ տ ա լ ո ւ մ է ջ ն է, ապա թէ ոչ այդ դատարկ ֆրազները ոչ մի ելք չեն կարող առաջացնել: Թող լաւ հասկանայ մեր հասարակութիւնը, որի համար դեռ այժմ էլ հարկաւոր է կրկնել վաղուց պարզված և հազար անգամ ասված հին ճշմարտութիւնները:

*

ՆԱՄԱԿ ԿԱՐՍԻՑ

Օգոստոսի 7-ին

Երէկ, օգոստոսի 6-ին, կէսօրից յետոյ ժամի 2-ին այստեղ պատահեց մի սարսափելի, բայց դժբաղդաբար մեր փողապաշտ դարում շատ սովորական դարձած դէպք: Ահա իրողութիւնը: Քաղաքիս հարուստներից մէկի, պ. Գրիգոր Բօյաղջեանի նոր շինվող երկյարկանի խանութը քանդվելով, տակովն է անում հինգ մարդ, որոնցից մէկը հրաշքով ազատվում է, դուրս գալով փլատակների տակից, իսկ միւսներին հանելու համար հարկաւոր է լինում հրաւիրել մի խումբ զինուորներ, որոնք իսկոյն մէկին հանում են մերձիմահ դրութեան մէջ. միւս երեքին շուտով չեն կարողանում հանել, անցնում է 5—6 ժամ, մինչև որ գտնում են երկուսի դիակները. վերջին դիակը հանում են երեկոյեան ժամը 10-ին:

Շինութիւնը, որ կարծես կ ա ր դ օ ն ի ց շինած լինի, երկու յարկանի է, որոնցից ներքևինը կիսով չափ գետնի տակն է: Նա պէտք է յետոյ ներքևին պատով բաժանվէր երկու մասի, իսկ առ այժմ մէջտեղը՝ առաստաղի տակ սիւն է դրած եղել: Օգոստոսի 6-ին խանութը դրսից շինած պրծած է եղել. երկու բանուոր հիւսներ, մէկը հայ արհեստաւոր, միւսը ռուս զինուոր, այդ օրը բանելիս են եղել խանութի մէջ. երկու եղբայր Սէյլանեաններ, որոնք առաջուց վարձած են եղել խանութը, եկել են բանուորներին շտապեցնելու, իսկ հինգերորդը՝ մի էրզրումցի հայ եկել է այդտեղ պ. Բօյաղջեանից իր առաջվայ բանածի վարձը ստանալու: Ցանկարծ ժամի 2-ին երկու յարկի մէջի տախտակամածը չը դիմանալով առաստաղը կրող սիւնի ծանրութեանը, իջնում է, նրա հետ իջնում է և սիւնը՝ առանց նեցուկի թողնելով տանիքը, որ իսկոյն քանդվում է, քանդում է տախտակամածը և խանութի տեղում գոյացնում է փլատակների ահագին կոյտ: Սէյլանեան եղբայրներից մէկը ազատվում է, միւսին հանում են մերձիմահ դրութեան մէջ, իսկ միւս երեքը մնում են փլատակների տակ իբրև անշունչ, բայց պերճախօս վկաներ պ. Բօյաղջեանի անխղճութեան:

Քննութիւնը արդէն սկսվել է: Կարսի հասարակութիւնը սաստիկ յուզված է այդ դէպքից, արդարացի կերպով մեղադրելով պ. Բօյաղջեանին ու ճարտարապետին: Կասկած չը կայ, որ չորս հոգի զոհ են գնացել պ. Բօյաղջեանի փողապաշտութեանը և պ. ճարտարապետի անբարեխղճութեանը: Ահագին կտուրը իր ամբողջ ծանրութեամբ յենված է եղել մի հատ, այն էլ կիսափուտ գերանի վրա. գերանին նեցուկ է տուած եղել մէջտեղից մի սիւն, իսկ ծայրերը դրված են եղել մի երեսնոց չարուածքի վրա: Բոլոր տեսնողները սրտները դողալով են նայելիս եղել այդ «թեքով կպցրած» շինութեան վրա և միայն պ.պ. Բօյաղջեան, ճարտարապետն ու ինժեները ոչինչ վտանգ չեն նկատել:

Ի հարկէ, շատ բնական է, որ մի կարգից դուրս դէպք պատահելիս հասարակութիւնը վրդովվում է և մեղադրում է դէպքի անմիջական պատճառ եղողներին, բայց չը պէտք է մոռանալ, որ մեր ժամանակներում բաւական յաճախ կրկնվող այդպիսի դէպքեր ցոյց են տալիս, որ այդ երևոյթը այս ու այն հարուստի պատահական պակասութիւններից չէ առաջանում, այլ ունի մի ընդհանուր պատճառ: Եւ իրաւ, եթէ մի քիչ խորը քննելու լինենք, կը տեսնենք, որ այդ դէպքերի պատճառը մեր հասարակութեան մէջ տիրող և հասարակութեան կողմից քաջալերութիւն ստացող անյագ ձգտումն է դէպի հեշտ ու հանգիստ հարստանալը:

Տ. Յ.

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՒԱՆԻՑ

Օգոստոսի 8-ին

Սրանից մի քանի տասնեակ տարիներ առաջ Երևանում գրեթէ բոլոր ընտանիքները, սովորութեան համաձայն, չերամապահութեամբ պարապելով, փոքր ի շատէ գաղափար ունէին կազմած այդ պարապմունքի մասին, այնպէս որ տարիների ընթացքում եղած գործնական փորձերի համաձայն մի որոշ ուղղութեամբ պահում, պահպանում էին չերամի որդերին և կատարելութեան հասցնում չերամապահութիւնը: Բայց չերամապահութիւնը փոխանակ առաջ գնալու, ընդհակառակն, ժամանակի ընթացքում գնալով գրեթէ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԹՈՒՐԱ

Ամէն կիրակի երեկոյեան շատերի հետ գնում էինք Էրզրումի ծառազարդ գերեզմանատունը:

Այնտեղ գնում էին ամէնքը.—կին, մարդ, ծեր, մանուկ, երբեմն Թուրքեր, շատ հազիւ՝ կրօնաւորներ և համարեա միշտ՝ երիտասարդներ:

Այնտեղ է լինում Էրզրումի իգական սեռը, նաև արհեստաւորների խումբը. գերեզմանատունը Էրզրումցիների ընդհանրական միակ զբօսատեղին է:

Վերին մասը միշտ բաժանված է լինում երեք դասակարգերի. դրան դէմուդէմ—մէջտեղի գերեզմանաքարերի վրա խումբ առ խումբ՝ սպիտակ «էհրամներով» փաթաթված նստել են կանայք և աղջիկներ, երբեմն մի ամբողջ ընտանիք, որը սուփրան բացել, ժողովվել է նրա շուրջը և ճաշ թէ ընթրիք է անում: Միւս կողմում խոտերի վրա, մէջքը գերեզմանաքարերի տուած՝ ոչ միայն կիրակի, այլ և միւս օրերում միշտ նըստած են լինում տասնի չափ կէսը կոյր, կէսը կաղ հազիւ շարժվող ծերունիներ, որոնք մի կլոր կազմած՝ լսում են իրանցից մէկի պատմած հին պատմութիւնները և ուշադրութիւն չեն դարձնում ոչ մի բանի:

Աջ կողմի ծառերի տակը նստել իրանց ցաւերն են միմեանց պատմում վարժապետները, իսկ նրանցից ոչ շատ հեռու, երկու տ ա մ ա խաղացողները հեծել գերեզմանաքարերի վրա, կաւիճով աղիւսակներ քաշել քարի վրա, քարի կտորներով անդադար խաղում են, շրջապատված տամայի սիրահարներով:

Եւ երիտասարդները, որոնք այդ օրը խնամքով հագնվում են, գալիս անցնում են կանանց կողքերից, իջնում ամբողջ գերեզմանատան լայնութիւնով փռված ծառուղին մէջ և մի գլխից միւսն են անցնում դիտելու համար ծառերի տակ տեղ-տեղ բազմած աղջիկներին և կանանց, որոնցից շատերը նոյնպէս եկել մի այնպիսի տեղ են նստել, որ նկատելի լինեն:

Ծառուղից ցած տարածվում է գերեզմանատան միւս մասը, աջ կողքում ունենալով ռուսաց զինուորների շիրիմը և ձախ կողքում բարդիների պուրակը: Պուրակի մէջ խոտերի վրա միշտ կարելի է տեսնել պտուղ ուտող կանանց կամ երիտասարդների խմբեր, պուրակի մօտ՝ փոքրիկ բաց տեղում՝ չ է մ բ է ր խաղացող պատանիներ, կ օ զ ե լ է բ ի կ խփող, ճիւղերի վրա հեծած վազվզող մանուկներ, որոնց աղմուկը բռնում է ամէն կողմ:

Աւելի հետաքրքրական էր ռուսաց շիրիմի մօտ գտնվող լայն ծառուղին և նրա մօտ փռված մեծ հրապարակը, ուր արհեստաւորները խաղում են և նրանից ոչ շատ հեռու՝ հրացանները իրանց կապած՝ նստել են տասի չափ Թիւրք զինուորներ... խաղաղութիւնը պահպանելու համար, որովհետև շատ տաքարիւն են Էրզրումի արհեստաւորները և գիւղացիք...

Խաղացող արհեստաւորներին շրջապատող խուռն բազմութիւնը մի մեծ շրջան է կազմել. մէջտեղում կանգնել պատրաստվում են միակ շապիկով, գլուխը բաց և ոտաբոբիկ երկարահասակ առողջ արհեստաւորներ, փոքր ինչ հեռու նստել են արդէն իրանց հասակն առած 30—60 տարեկան արհեստաւորներ, որոնք եկել են տեսնելով գոնէ մասնակցելու այդ դժուար խաղերին:

Դրանից յետոյ միմեանց վրա խռնվել են ամէն կարգի մարդիկ, կարճահասակները գերեզմանաքարերի վրա են ելել, իսկ մանուկները շրջակայ ծառերի վրա թառած՝ ուրախ աղաղակներ են արձակում, երբ խաղացողներից մէկը կամ քաջութեամբ դիմանում է ստացած ուժգին հարուածին և կամ մի յաջող հարուածով դաղում է ուրիշի մէջքը:

Խաղում են «Թուրա» կոչվող խաղը: Մի քանի ծերունի արհեստաւորներ իրանց գօտիի լայն շալերը միմեանց միացրած ամրապէս ոլորում էին. դա «Թուրան» էր. երիտասարդները հանում էին իրանց վերարկուները, պնդացնում էին գլխի փաթթոցը և ոտքերի ճտմանները, իսկ Կանցի Մարտիրոսը խաղի սահմանն էր գծում և իբր թէ սպառնալով վազում էր այս այն կողմ և մեծացնում էր շրջանը:

Երբ Թուրան պատրաստվեցաւ, վիճակ ձգեցին թէ ով առաջ պիտի խփէր. վիճակը ընկաւ Կանցի Մարտիրոսին. նա ձեռք առաւ Թուրան, մի քանի շրջան գծեց նրանով օդի մէջ, յետոյ հարուածեց գետինը և գոչեց.—Հայդ՛է, տղեր՛ք, սկսենք:

Միւս խաղացողները հաւաքվեցան մի կողմ. նրանցից մէկը զատվեցաւ և վազէվազ եկաւ անցնելու Մարտիրոսի առջևից. Մարտիրոսը Թուրան բարձրացրեց և այնպիսի մի հարուած տուաւ, որ Թուրայի ծայրը փաթաթվելով անցնողի վզին՝ արիւն ցայտեցրեց. սակայն հարուած ստացողը միայն ծիծաղեց, իսկ Մարտիրոսը ձգեց Թուրան և ուզեց փախչել:

Առաջ վազեց մի ուրիշ արհեստաւոր, կորզեց գետնից Թուրան և իջեցրեց փախչողի մէջքին, յետոյ ինքն էլ ձգեց Թուրան և փախաւ... այս կերպով տասը րոպէ ամէնքն էլ հարուածներ կերան, սակայն ամէնքն էլ զուարթ էին և աշխուժութեամբ շարունակում էին հարուած տալ և ստանալ... մինչև իսկ չէին չփում հարուածներից կապտած տեղերը...

Ծերունիները «հա՛, տղե՛րք, ձեզ տեսնենք» էին

վերջացաւ, այնպէս որ այս վերջին տարիներում կարելի է ասել, որ երեւանցին, մանաւանդ նոր սերունդը, ամենեւին հասկացողութիւն չունի չերամապահութեան մասին։ Իսկ դրա անկման գլխաւոր պատճառը կարելի է համարել երեւանցու ագիտութիւնը. որովհետեւ երեւանցին պահում էր չերամի որդերը այն եղանակով, ինչպէս որ պահել էին իր պապերը, ամենեւին չը համաձայնվելով հետեւել նոր մեթօդին, որով կարելի էր կատարելագործել չերամապահութիւնը Երեւանում, աւելի եւ ընդարձակ ծաւալ տալով այդ արհեստին։ Երեւանցին պարապում էր չերամապահութեամբ միայն իր տան համար թել պատրաստելու, և ոչ թէ վաճառելու նպատակով, քանի որ երեւանցին անկարող էր այդպիսի թել պատրաստելու իր մատներով։ Այդպիսով Երեւանում երկար ժամանակ այդ սովորութիւնը վերջացել էր։ Միայն սրանից երկու տարի առաջ տեղացիներից մէկը փորձ արեց պարապելու չերամապահութեամբ, բայց անյաջող հետեւանքի հասնելով՝ թողեց։ Երկրորդ տարին մի երկրորդը ձեռնարկեց. դա եւս աջողութիւն չունեցաւ, և վերջապէս այս տարի երեւանցիները բաղդ ունեցան հանդիպելու մի երրորդ չերամապահին, որը տեղացի մի երիտասարդ է և լաւ ուսումնասիրած է չերամապահութիւնը Ֆրանսիայում։ Այդ երիտասարդը միանգամայն զարկ տուեց այս տարի Երեւանում չերամապահութեան առաջ գնալուն և ապագայում մեծ աջողութիւն է խոստանում։ Նոյն իսկ մեր թեմական դպրոցը նպաստած կը լինի այդ արհեստի առաջ գնալուն, եթէ այդ օգտակար ճիւղը ուսումնարանի ծրագրի մէջ մտցնվի։

Մեզանում ընդհանրապէս ազգային կամ համայնական գործերը կաղկաղ են առաջ գնում և դրա պատճառը կարելի է համարել այնպիսի անձնաւորութիւններ, որոնք իրանց ուժերը չը կշռելով, մէկ էլ տեսնում ես անցնում են ազգային գործի գլուխ, որ և իրանց անհմտութեամբ գործը բոլորովին փչացնում են. իսկ այդ փաստից երեւում է, որ այդպիսի անհատները ոչ թէ նպատակ ունեն գործելու, այլ ուղղակի ջանում են ազգային գործիչի փառքը և անունը ձեռք բերելու։ Մեր խօսքը մասնաւորենք։

Ընթերցողներին յայտնի է, որ այս տարի մեր թեմական դպրոցի հոգաբարձութիւնը արձակեց տեսչին և այդ իրողութիւնը ցոյց է տալիս, որ հոգաբարձութիւնը փոքր ի շատէ կարողացաւ հասկանալ այդ տեսչի երկամեայ պաշտօնավարութեան արդիւնքի ինչ լինելը, որին և վարձատրեց արժանաւորապէս։ Պ. տեսուչն ունի բժշկական մասնագիտութիւն, պարապում էր բժշկութեամբ զօրաց խմբի մէջ սրանից երկու տարի առաջ։ Իսկ թէ ինչն էր ստիպում այդ պարոնին թողնել իր գործունէութեան ասպարէզը, որի մէջ ինքը կոչված էր՝ և մտնել մի այնպիսի ասպարէզ, որը ուրիշ մասնագիտութիւն է պահանջում։ Եւ միթէ բժշկութիւնն իրաւունք է տալիս պարապել մանկավարժութեամբ. իրաւ, շատ լաւ մանկավարժը պարտաւոր է իմանալ անատոմիա, ֆիզիօլոգիա, կամ անթրոպօլօգիա, բայց բժիշկն այդ բոլորը սովորելով բժշկականութեան մէջ՝ միթէ իմացած կը լինի մանկավարժութիւնը։ Չէ որ մանկավարժութիւնը դրանց մէջ չէ սահմանափակվում։ Այդպիսով մենք տեսնում ենք պ. տեսչի ընտրած ասպարէզի միանգամայն տարբեր լինելը իր գործունէութեան ասպարէզից, որ և ինքը բարեխիղճ մարդ լինելով, հաւատի ենք որ, ձեռքը խղճի վրա դրած՝ կը խոստովանի իր անընդունակութիւնը այդ ասպարէզում։ Եւ իրաւ, երկու տարի այդ պաշտօնը վարելուց յետոյ, ոչ մի չօշափելի առաջադիմութիւն չը ցոյց տուեց։

***

ՆԱՄԱԿ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՕՊՕԼԻՑ

—

Օգոստոսի 8-ին

Ցայտնի է, որ մեր քաղաքն ի հնումն գիւղ էր և կրում էր Գիւմրի անունը։ Գիւմրի գիւղը 1828 թւին ունէր ընդամենը 40 տուն բնակիչ, որոնք բոլորը հայեր էին, ունէին իրանց գիւղական եկեղեցին, որ շինված էր պատմական Դպրեվանքի մօտ։ Պատմական Դպրեվանքը գտնվում էր քաղաքիս հիւսիս-արեւմտեան կողմում։ Այժմ վանքի հիմքն է երեւում միայն, իսկ վանքը 1840 թւին փուլ եկաւ և քարերը մասնաւոր մարդկանց սեփականութիւն դարձան։ Գիւմրի գիւղը, որպէս սահմանագլուխ, զերծ չէր պարսիկների և լեզգիների արշաւանքից և այդ պատճառով գիւղը և բնակիչները շատ աննախանձելի վիճակի մէջ էին։

1829 թւին Գիւմրի գիւղը լցվեցան Թիւրքա-Հայաստանից եկած գաղթականները, մօտ 2000 տուն։ Բնական է, որ Գիւմրի գիւղի եկեղեցին փոքր պէտք է լինէր նորեկների և բնիկների համար, այդ պատճառով գաղթականները մտածեցին շինել նոր եկեղեցի։ Նորեկները որպէս հաստահարված և նիւթապէս զրկված ժողովուրդ, չէին կարող հոյակապ եկեղեցի շինել, այլ բաւականանում էին հասարակ շինուածքով և իրաւ, նրանք շինեցին եկեղեցին այնպէս, ինչպէս շինում էին իրանց ողորմելի բնակարանները։ Եկեղեցին շինված էր շատ անշուք կերպով, նեղ լուսամուտներով և ծածկված էր փայտով։ Ներքուստ եկեղեցին շատ անշուք էր, մութ և խոնաւ, բայց որովհետեւ գաղթականները իրանց հետ բերել էին Կարինից ս. Եօթը Վէրաց Աստուածածնի հրաշագործ պատկերը, այդ պատճառով եկեղեցին անուանվեց յանուն ս. Աստուածածնի, և ունէր շատ ուխտաւոր, թէ մերձակայ և թէ հեռաւոր տեղերից։

Այդ եկեղեցին մինչև 1881 թիւը հազիւ դիմացաւ. փայտէ ծածկը փտել էր, և երկիւղից ազատ մնալու համար հասարակութիւնը վճռեց քանդել և նորից շինել։ Ժողովարարութեամբ շինվեց և այս գարնան կազմ ու պատրաստ էր։ Անցեալ տարի մտածում էին օծելու, սակայն դեռ պատրաստ չը լինելով յետաձգվեց։ Այս տարի արդէն որոշված էր օծել և այն ս. Աստուածածնի վերափոխման տօնի օրը։ Ներկայ ամսի 2-ին այստեղ եկաւ Երեւանի թեմական առաջնորդ, եպիսկոպոս Պարգեան։ Գեր. Պարգեան ուզեց աւելի կանուխ օծել, և այդ պատճառով ամսիս 5-ին հանդիսաւոր կերպով օծվեց նորակառոյց ս. Աստուածածին եկեղեցին։ Հանդէսը շքեղ էր և լաւ անցաւ։ Ահագին ամբոխի մէջ կարգը պահպանելու համար եկած էին ոստիկանութեան պաշտօնեաները։ Օծման արարողութիւնը կատարելուց յետոյ, գեր. առաջնորդը խօսեց մի համառօտ քարոզ, գովելով հասարակութեան եկեղեցասիրութիւնը, օրհնեց, և յորդորեց ապրել սիրով և միաբանութեամբ, գիտակցօրէն տանել իրանց լուծը, ունենալ սէր և եռանդ քրիստոնէական, ճանաչել իրանց պարտականութիւնը։ Յորդորեց հոգալ մանուկ սերունդի կրթութեան և ընտանեկան դաստիարակութեան ու բարոյականութեան վրա։ Քարոզից յետոյ ըսկսվեց ս. պատարագը։ Պատարագիչը ինքը գեր. Պարգեանցն էր։

Օգոստոսի 6-ին տեղիս ս. Փրկիչ եկեղեցում գեր. առաջնորդը հանդիսաւոր կերպով քահանայ ձեռնադրեց երեւանցի պ. Արամ Մելեանին, որը առաջ Երեւանի թեմ. դպրանոցում ուսուցիչ էր։ Գեր. Պարգեան ամսիս 6-ին ժամը 3-ին դուրս եկաւ այստեղից դէպի Երեւան։

Նրան կառքերով ճանապարհ ձգեցին մօտ 40 հոգի համակրողներ։

Թէ որքան անհոգութեամբ են պահվում մեր եկեղեցու անօթները, սպասները և գրքերը,—այդ շատ լաւ յայտնի է. սակայն մենք սարսափեցանք երբ տեսանք տեղիս ս. Աստուածածնի եկեղեցու գոյքը։ Մի արկղ լի ամբողջապէս հին գրքերով, որոնց մէջ աչքի է ընկնում մի շատ գեղեցիկ և հազուագիւտ աւետարան, խոնաւութիւնից սկսել էր փտել, և թղթերը օդի պակասութիւնից և խոնաւութիւնից՝ սկսել են իրար կպչել. այդ աւետարանը ձեռագիր է և գրված է Հեթում II Ռուբինեան թագաւորի ձեռքով, 1300 թ., արծաթապատ է և բաւական խոշոր գիրք ունի. մի շատ երկար և հետաքրքիր յիշատակարան ունի այն ժամանակվայ հայոց թագաւորութեան անցքերի։ Այդ աւետարանը, ինչպէս և միւս գրքերը, արկղում լցրած, կնքած և առանց բանալու անցել են պարբերաբար մէկ երեցփոխից միւսի ձեռքը և ոչ մէկը չէ բացել տեսնելու թէ ինչ գիրք կայ արկղում։ Միայն վերջին երեցփոխ, պ. Հաճիպապ Կարապետեանց, պահանջեց անպատճառ բանալ, տեսնել, համարել և այնպէս ստանալ։ Արդեօք լաւ չէր լինի, որ այդ տեսակ հազուագիւտ գրքեր փոխանակ նկուղների մէջ փտեցնելու, ուղարկէին հայր Ալիշանին, որը գիտէ նրանց յարգը. իսկ եթէ այդ չեն ուզում, գոնէ ուղարկեն Ս. Էջմիածնի գրադարանը։

Շիրակեցի

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Ամսիս 12-ին հայ-կաթօլիկների Ս. Վերափոխման եկեղեցում ներկայ էր հայ-լուսաւորչական համայնքը, որպէս զի լսէ Ս. Վերափոխման տօնի քարոզը։ Տէր-Պետրոս Ղազաղեան շատ լաւ քարոզեց։ Վերջին տարին մեր հայ-լուսաւորչականները սկսեցին յաճախել հայ-կաթօլիկ եկեղեցին, որովհետեւ մեր լուսաւորչական եկեղեցին չունի օրինաւոր քարոզիչներ։ Առհասարակ մեր քաղաքի հայ-լուսաւորչական եկեղեցիների վիճակը Խորէն վ. Ստեփանէի հեռանալուց յետոյ, բաւական խանգարվեց. քարոզիչ չունենք, երգեցիկ խումբը, որը 40 հոգուց էր բաղկացած՝ ցրվեց։ Ժողովուրդը խնդիրք է ստորագրում բարձրագոյն հոգեւոր իշխանութեանն ուղարկելու համար, որպէս զի մի օրինաւոր քարոզիչ նշանակեն»։

—

Մեզ գրում են Ախալցխայից, որ տեղական մրգերը՝ տանձը և խնձորը հասել են և վաճառվում են փութը 3-ից մինչև 5 կօպէկ։ Օդը լաւ է։ Եղջիւրաւոր կենդանիների մէջ սիբիրեան ժանտախտ ասված ցաւ է տարածված Ախալցխայի կողմերում, որից կենդանիներից շատերը կոտորվում են։

—

Մեզ խնդրում են տպագրել հետեւեալը. «Յաճախ ձեր լրագիրը հարց է արծարծել Հաւլաբարում թատրոնական ներկայացումներ և գրականական երեկոյթներ սարքելու մասին։ Միանգամայն համակրելով ձեր յայտնած մտքին և համաձայն լինելով նրան՝ մի քանի թատրոնասէր երիտասարդների ընկերակցութեամբ կամեցանք իրագործել ձեր օգտակար առաջարկութիւնը և սրա համար դիմեցինք Հաւլաբարի մի քանի օրիորդներին, խնդրելով նրանց օգնութիւնը մի քանի հայերէն ներկայացումներ տալու բարեգործական նպատակով։ Աչքի առջև ունենալով նախապաշարմունքով լի հաւլաբարցու հայեացքը թատրոնի և նրա ներկայացուցիչների վրա, մեզ համար կիսով չափ պարզ էր, թէ ինչ հետեւանք կունենար մեր հրաւէրը, երբ առաջարկում էինք բեմ դուրս գալ նրանց աղջիկներին, որոնք լիովին և անպայման հպատակվում են կամակոր ծնողների կամքին։ Բայց և այնպէս յանդգնեցանք....—«Հասկանալով թատրոնի բարձր նշանակութիւնը, ուրախութեամբ կը մասնակցէինք հայերէն ներկայացումներին, եթէ ժողովուրդը չը բամբասէր։ Ախր ճանաչում էք մեր նախապաշարված հաւլաբարցիներին. այդպիսի բաների վրա շատ թշնամական աչքով են նայում և վայ այն օրիորդին, որը կը համարձակվի բեմը դուրս գալ»։ Ահա թէ ինչ էին պատասխանում և ինչ են պատմում լուսաւորված օրիորդները։ Որքան ուզում էք բացատրեցէք, որ քան ուզում էք ցոյց տուէք այդ հայեացքի սխալ լինելը։ Ոչինչ չէ ազդում։ Իրանք, իգական սեռի ներկայացուցիչները իրանց բերանով ասում են, որ այդ բոլորը պէտք է անել, որ տգէտ ժողովրդի բամբասանքին ուշք չը պէտք է դարձնել, և էլի վախենում են և մի համարձակ քայլ չեն անում։ Այժմ միթէ պարզ չէ, որ այդպիսի անձանց շրջանում ոչինչ չէ կարելի անել»։

—

Մայրաքաղաքի լրագիրների մէջ կարդում ենք հետեւեալը. «Մենք լսում ենք, որ հարց է յարուցված մի քանի վերանորոգութիւններ մտցնել Անդրկովկասեան երկրի և Տաճկաստանի վարչութեան մէջ։ Մտադրութիւն կայ Անդրկովկասի վարչութիւնը հաւասարեցնել կայսրութեան գեներալ-նահանգապետական վարչութիւնների հետ, տալով

դոչում, պատանիները գոռում էին, հանդիսատեսներից կէսը սոսկում, կէսը ուրախական ցոյցեր անում, իսկ զինւորները թողել իրանց հրացանները՝ մի մի գերեզմանաքարի վրա բարձրացած՝ դիտում էին խաղը։

—Հասան, ասում էր մէկը միւսին,—որ այսպէս մի հարուած ուտես, ինչ կը լինես.

—Կը մեռնեմ, պատասխանեց միւսը.

—Տնաքանդ, գոչեց երրորդը—այդ հարուածներից իւրաքանչիւրը կարող է մի կով տապալել, զարմանում եմ թէ ինչպէս դիմանում են այդ գեաւուրները...

—Ի գ ի դ *) են, իգիդ... դիտեց չորրորդը.

Այդ միջոցին պղնձագործ Ղազարը այնպէս վազեց, որ դիպաւ մէկին և գլորեց գետին.

—Ներողութիւն, ասաց նա, կանգ առաւ, բարձրացրեց վայր ընկածին, հարցրեց թէ ոչ մի տեղը չի ցաւացրել, յետոյ նորից ներողութիւն խնդրեց և վազեց դէպի Թուրան, որը իրան էր սպասում։

Կորզեց գետնից, բարձրացրեց և ուժգնութեամբ իջեցրեց անցնող կանցի Մարտիրոսի վրա... լսվեցաւ մի ճիչ, հարուածը ջարդել էր Մարտիրոսի քիթը և մի լայն արեան գիծ կազմել նրա դէմքի վրա. արիւնը հոսեց, ամբոխը սեղմվեց, հարուածողը շուարած և գունաթափ՝ ցած ձգեց Թուրան, իսկ Մարտիրոսը ցատկեց դէպի նա և գոռաց.

—Շան որդի, որ խաղալ չես իմանում, ինչու ես մէջ մտնում...

—Ախր մէջքդ չը դարձրիր ինձ... կմկմաց Ղազարը.

—Ը՛մ... լակոտ, ասեց Մարտիրոսը կամենալով յարձակվել նրա վրա. նրան չը թողին։

Զինւորները ճեղքեցին միմեանց խառնվող ամբոխը, մօտեցան Ղազարին, մէկը մի ապտակ իջեցրեց նրա երեսին և ասեց.

—Հայդէ, գնանք ոստիկանատուն, դու արիւն հանեցիր...

Խեղճ Ղազարը գլուխը ծռեց և մռռաց.

—Ախր ես դիտմամբ չարի.

—Լռիր, գոչեց զինւորը—առաջ ընկիր...

Եւ Ղազարը այդպէս, զինւորներով շրջապատված՝ սկսեց հեռանալ, մինչդեռ կանցի Մարտիրոսը հեռվում մի խմբի մէջտեղը կանգնած՝ ձեռքով և գլխի փաթաթոցով սրբեց դէմքի արիւնը, յետոյ իրան բռնողներին դարձաւ և բացականչեց։

—Մարդիկ, թողէք ես էդ ախմախ Ղազարին մի լաւ զնքսեմ, որ ուրիշ անգամ չը գիտցած բանի մէջ քիթը չը կոխի։

—Լա՛ւ, լա՛ւ, էլ ինչ ես ուզում խեղճից, ասեց մէկը.—Ղազարին տարան արդէն...

Կանցի Մարտիրոսի բարկութիւնը յանկարծ իջաւ, նա ապշած նայեց բոլորին, դէմքը կնճռեց և յետոյ հարցրեց.

—Տարա՞ն,—ծո՛վ տարաւ։

—Զինւորները.

—Տօ՛, որոտաց նա երկու թեւով հրելով իրեն բռնողներին—տօ՛ ուր տարան, ս ա ր ա՛ յ *)... ա՛յ, ախմախ բան, ուր թողիք, որ տանէին... հըմ, տօ խօմ մարդասպան չէր...

Ասաց, երկու ոստիւն գործելով դուրս թռաւ իրան շրջապատողների միջից, թեւով դէմքից հոսող արիւնը սրբեց, վազեց հասաւ զինւորներին, նրանց դէմը կտրեց և ասաց.

—Կանգնէ՛ք, ուր էք տանում դրան.

—Սարա՛յ, պատասխանեց մի զինւոր—դու էլ արի, որ գանգատ տաս.

—Ե՞ս... յիմա՞ր եմ. թո՛ղ տուէք դրան, դրա դէմ ես գանգատ չունեմ։

Յետոյ ուժգնութեամբ դէն հրեց զինւորներին, բռնեց դուրս քաշեց Ղազարին, մի հարուած տուաւ նրա վզակոթին և գոռաց.

—Ախմախ, էդպէս շուտով կը բռնուե՞ն, դէ՛հ, փախիր քանի էլի չեմ դաղել վզակոթդ...

Ղազարը երկու քայլ արաւ, մի ոստիւն գործեց և մտաւ պուրակի մէջ.

—Է՛յ, Ղազա՛ր, գոչեց նրա ետեւից Մարտիրոսը —էտ դէնը կենայ, չը մոռանաս այս օրուայ հարուածդ, եկող կիրակի մէկին երկու եմ դարձնելու մէջքդ...

Զինւորները վազեցին փախչողի ետեւից, բայց նա անցաւ գերեզմանատան կարճ պատից և անհետացաւ միւս կողմում.

Զինւորները կանգ առին. ապշել էին. ժողովրդեան մէջ մի քրքիջ բարձրացաւ, մինչև իսկ կարծեցի լսել սուլելու ձայներ...

Իսկ Մարտիրոսը ժպտալով սպասեց մինչև Ղազարի անհետանալը, յետոյ գնաց աղբիւրի մօտ, լուացվեցաւ, դէմքը կապեց թաշկինակով և երբ ես նորէն մօտենում էի ռուսաց շերիմին, տեսայ, որ նա զբաղված էր քրքրված թուրայի վերանորոգելովը։

Նորէն պիտի սկսէին խաղը։

Երբ թուրան շինվեց, Մարտիրոսը նախ ինքը հարուածեց և թուրան գետին ձգելու ժամանակ ասաց ծիծաղելով.

—Տղե՛րք, մինչև երեսս սաղանալը դեռ մէջքիս միայն աշխատեցէք խփել....

Այդ ոյժը, այդ դիմացկունութիւնը հիացնում էր ներկայ եղողներին, որոնք ամեն կիրակի գնում էին Էրզրումի գերեզմանատունը, ուր հայ արհեստաւորները թուրա էին խաղում...

Վ. Փափազեան

---

*) Քաջ.

*) Պալատ, ուր գտնվում էր ոստիկանատունը։

սակայն, Անդրկովկասեան գեներալ-նահանգապետական նոյն լիազօրութիւնները, որ ունի Վարշաւայի գեներալ-նահանգապետը: Մի և նոյն ժամանակ կը վերացվեն երկրի մէջ այժմ գոյութիւն ունեցող արտօնութիւնները ծառայութեան մէջ: Մտադրութիւն կայ նոյնպէս շատ կրճատել վարչական և դատաստանական պաշտօնեաների թիւը մահմետական նահանգներում: Որպէս Տուրկեստանում, նոյնպէս և Անդրկովկասում, կը վերանորոգվի տեղական ստորին վարչութիւնը: Մի և նոյն ժամանակ երկու շրջաններումն էլ ուշադրութիւն կը դարձնվի ժողովրդի ուսման և դարգացման վրա, և դրա համար կաւելացվի ստորին և միջնակարգ դպրոցների թիւը: Անդրկովկասի այն կէտերում, ուր արքունական ցրված հողերը ոչինչ օգուտ չեն բերում և մեծ ծախսեր են պահանջում պաշտօնեաների մեծ թիւ պահպանելու համար, այդպիսի հողերը կը տրվեն տեղական ազգաբնակութեան տնտեսական դրութիւնը բարւոքելու և յուսալի գաղթականների կացութիւնը ապահովելու համար: Ուշադրութիւն կը դարձնվի նոյնպէս թագաւորական և տեղական հողերի սահմանները որոշելու վրա»:

—

ԿՈՋՕՐԻՑ մեզ գրում են. «Ուրբաթ օր, օգոստոսի 17-ին, տեղիս Րոտոնդայում հայ օրիորդ Գէնջեանց տուեց իր կոնցերտը, պ. պ. Ֆրանկովսկու և Փուղլինեանի մասնակցութեամբ: Օրիորդ Գէնջեանց աւարտել է իր ուսումը Պետերբուրգի երաժշտական կոնսերվատորիայի մէջ և ունի մի շատ դուրեկան կօլօրատուրային սօպրանօ ձայն: Ինչ որ առանձին հաճելի տպաւորութիւն է անում նորա ձայնի մէջ, այդ նորա ձայնի բարձր րեգիստրի թարմ, մետալական հնչիւններն են: Նա այդ բարձր նոտաները և կօլօրատուրային էֆէկտները այն աստիճան հեշտութեամբ է առաջ բերում, որ լսողը չէ կարող չը խոստովանել, որ դա օրիորդի կոկորդի բնածին տուրք է և ոչ թէ ստացական է: Բացի սրանից օրիորդ Գէնջեան գիտէ երգել, գիտէ տպաւորութիւն գործել իր երգեցողութեամբ, ունի արդէն փորձված երգչուհու ձևերը. նորա դէմքի արտայայտութիւնը երգելու ժամանակ, նորա միմիկան, բեմի վրա իրան պահելու ձևը,—այդ բոլորը վերին աստիճանի չնորհալի է: Նրա սիրուն դէմքը, որ կարծես ստեղծված է բեմի համար, և սիրուն կազմուածքը՝ քիչ չեն նպաստում լաւ տպաւորութեան: Բայց օրիորդի ձայնի ստորին րեգիստրը բաւական խուլ է, համեմատելով ձայնի բարձր րեգիստրի պարզ, մետալական հնչիւնների հետ: Օրիորդը դեռ շատ ջահիլ է և մենք հաւատացած ենք, որ նա կարող է դեռ մշակել և կատարելագործել իր ձայնի ստորին րեգիստրը: Երևի չափից դուրս յափշտակվելով իր ձայնի կօլօրատուրային վերին աստիճանի գեղեցիկ էֆէկտներով, նա մասամբ արհամարհել է իր ձայնի ամբողջ րեգիստրի հաւասար մշակութիւնը: Ինչ և իցէ, եթէ օրիորդը գնար Եւրոպա դարձեալ կատարելագործվելու, նա մի շատ նշանաւոր գիւտ կը լինէր մեր օպէրային բեմերի համար, որպէս ոչ սովորական կօլօրատուրային սօպրանօ: Րոտոնդայի մէջ հաւաքված հասարակութիւնը կատարեալ օվացիաներ արեց երգչուհուն, մանաւանդ հասարակութեան ոգևորութիւնը իր գագաթնակէտին հասաւ, երբ օրիորդը երգեց Նապրավնիկի «Գէրօլդ» օպէրայից գեղեցիկ արիան, ապա հայերէն յայտնի «Գարուն» և հանգուցեալ Կօրգանովի «Երազ» երգը (նոյնպէս հայերէն): Իր ձայնի կօլօրատուրային յատկութեան ամբողջ փայլը երգչուհին ցոյց տուեց մեզ Շօպէնի «Մազուրկան» երգելով: Հասարակութիւնը մեծ ծափահարութիւններով վարձատրեց և կոնցերտի մնացած երկու մասնակցողներին՝ պ. պ. Ֆրանկովսկուն և Փուղլինեանին»:

—

Ֆրանսիացի դրամատէրերի մի ընկերութիւն, ինչպէս հաղորդում են մայրաքաղաքի լրագիրները, Պարիզից ուղարկել է հաղորդակցութեան ճանապարհների մինիստրութեան մի նախագիծ՝ Կովկասեան լեռնաշղթայի վրայով երկաթուղու գիծ անցկացնելու մասին: Այդ նախագիծը քննելու համար մինիստրութեան մէջ կազմված է առանձին յանձնաժողով:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

—

Մայրաքաղաքի «Нов. Время» լրագրի Թղթակիցը Մէշխէդից գրում է հետեւեալը.

«Նորերս այստեղի ռուսաց հիւպատոսարանում հարց յարուցվեց, թէ ծրտեղ պէտք է քննվեն Մէշխէդում ապրող ռուսահպատակների դրամական պահանջները պարսիկներից կամ վերջինների պահանջները ռուսահպատակներից—արդեօք ռուսաց հիւպատոսարանում պարսիկ պատգամաւորների մասնակցութեամբ, թէ պարսկական «կարգուզարի» (այսինքն օտարերկրացիների գործերը վարող) անուանված դիւանատանը: Մինչև այժմ, այդպիսի պահանջներ Մէշխէդում չը կային, բայց այդտեղ ռուսաց առևտուրը զարգանալ սկսելով, այդպիսի պահանջներ սկսեցին երևան գալ: Պետերբուրգից, ասիական բաժնի դիրեկտորից ստացված բացատրութեան համաձայն, այդ հարցը վճռված է այն մտքով, թէ սրանից յետոյ վերոյիշեալ բոլոր դանգատները պէտք է քննվեն «կարգուզարի»-ում, ռուսաց հիւպատոսարանի պատգամաւորի ներկայութեամբ: Թէպէտ և Տուրկմանչայի դաշնագրում ասված է և այն բանի մասին, թէ ռուսահպատակների պահանջները պարսկահպատակներից և ընդհակառակն պէտք է քննվեն «դիվան-խանէում», բայց թէ որպիսի «դիվանխանէում» և ուր՝ չէ ասված: Իսկ «կարգուզարի» մի հիմնարկութիւն է, որ նոր է մտցրած Պարսկաստանում, և որի մասին դաշնագրի մէջ ոչինչ չէ ասված: Հիւպատոսարանից պատգամաւորներ ուղարկել «կարգուզարի» գործերի քննութեանը ներկայ լինելու համար՝ շատ դժուար է: Ինքն հիւպատոսը և նրա քարտուղարը չեն կարող ներկայ լինել կարգուզարեան կեղտոտ սենեակներում, որովհետև իրանց պաշտօնական դրութիւնը չի թոյլ տայ այդ բանն անելու, իսկ թարգմաններ մենք համարեա չունենք. հետևաբար մենք ստիպված կը լինենք ուղարկել մի պարսիկ գրագիր կամ թարգման: Այդպիսի ներկայացուցչութիւնը, ի հարկէ, ոչինչ օգուտ չի բերի և նոր ծախսերի դուռ կը բանայ ռուսների համար՝ ստիպելով նրանց «փէշքէշներ» տալ պարսիկներին: Իսկ առանց դրան, վճիռը ոչ մի կերպ չէ կարող արդարացի լինել, որքան էլ գանգատւողը կամ պատասխանատուն արդար լինէին: Ի միջի այլոց, հետաքրքիր է մի քաղուածք բերել նորերս այստեղ փակված ռուս առևտրական մի ֆիրմայի հաշուեգրքեից, որից կարելի է տեսնել, թէ որպիսի ծախսեր ստիպված են լինում անել այստեղի պարսիկ դատաւորներին «փէշքէշ» տալու համար: Հաշուեգրքի այդ քաղուածքում կէս տարվայ ընթացքում նշանակված է հետևեալը. «Յունվարին» կարգուզարի մարդկանց տրված է 100 կրան, նորեկ «կարգուզարին» 40 կրանի թէյ և շաքար, «կարգուզարին» տրված է 150 կրան, կրկին նրան քիշմիրի շալ և ապրէշումի կտոր 550 կրան արժողութեամբ: Գումարը 850 կրան»: Դա եզակի երևոյթ չէ և գործերի քննութեան ժամանակ այդպիսի «փէշքէշները» անհրաժեշտ են: Բացի դրանից «կարգուզարիները» ստանալով յօգուտ գանգատաւորների վճռած գումարի $5^0/_0$, իրանք նպաստում են գանգատների թուի աւելանալուն. նրանք առհասարակ աշխատում են իմանալ, թէ պարսիկներից որոնք պարտական են ռուսներին և համոզում են դրանց չը վճարել ռուսներին, որպէս զի ռուսները գանգատ տան, և պարսիկ դատաւորները կարողանան վերոյիշեալ պրօցէնտները ստանալ»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Իտալական կառավարութեան կազմած յիշատակարանը, որով առաջարկվում է միջազգային յանձնաժողով նշանակել Սև ծովի վրա նախապաշտպանողական միջոցներ ձեռք առնելու համար խոլէրայի տարածման դէմ, այժմ արդէն ուղարկված է բոլոր ծովային պետութիւններին: Այդ յիշատակարանի մէջ առաջարկվում է հիմնել միայն միջազգային յանձնաժողով, որի վճիռները պէտք է վաւերացվեն պետութիւնների կողմից: Այդ յիշատակարանի մէջ մատնացոյց չէ արված միջազգային յանձնաժողովի գումարվելու տեղը: Հռոմից այդ առիթով հաղորդում են Պարիզի «Journal des Debats» լրագրին, որ իբր թէ Հռոմի դիպլօմատիական շրջաններում համոզված են, որ Իտալիայի առաջարկութիւնը բոլոր պետութիւնները ուրախութեամբ կընդունեն, բացի Անգլիայից:

—Լօնդօնից օգոստոսի 4-ից ստացված տեղեկութիւնների համեմատ, աֆղանական էմիր Աբդուրահման-խանի և հնդկական փոխարքայ Լէնսդօունի մէջ տարաձայնութիւններ ծագեցան: Այդ տարաձայնութեան առիթ տուեց այն հանգամանքը, որ փոխարքան դիմեց էմիրին նկատելով, որ չը պէտք է շատ խիստ վարվել յաղթված ապստամբների հետ: Այդ նկատողութիւնը շատ չը դուր եկաւ էմիրին: Աբդուրահման-խանը պատասխանեց հնդկական փոխարքային, որ Ռուսաստանը երբէք չէ թոյլ տալիս իրան անկոչ միջամտութիւն գործել օտարի գործերում: Մի և նոյն ժամանակ, էմիրը դիտմամբ մոռացութեան տուեց այն բոլոր նպաստները, որ իւրաքանչիւր տարի Անգլիան տալիս է նրան, որպէս զի իրաւունք ունենայ միջամտել աֆղանական գործերում: Չը բաւականանալով այդ ակնարկութեամբ, էմիրը ցանկացաւ իրապէս ապացուցանել անգլիացիներին, որ ինքն կատարելապէս ինքնուրոյն և անկախ թագաւոր է համարվում: Վիէննայի «Presse» լրագրին Լօնդօնից գրում են, որ անգլիական կառավարչական շրջաններում ունեցած տեղեկութիւնների համեմատ, Աբդուրահման-խանը վճռել է Պետերբուրգ դեսպանութիւն ուղարկել Ռուսաստանի և Աֆղանիստանի մէջ առևտրական դաշնագիր կապելու պատրուակով: Ինքն իրան հասկանալի է, որ թէ Լօնդօնում, և թէ Կալկուտայում շատ դժգոհ են աֆղանական էմիրի անչնորհակալութիւնից: Կարծում են, որ անգլիական ազդեցութիւնը Միջին-Ասիայում շատ կը թուլանայ, եթէ որ Աբդուրահման խանը անցնի Ռուսաստանի կողմը, և այդ հանգամանքը կարող էր անգլիացիներին մեծ դժուարութիւններ պատճառել: Անգլիական քաղաքականութիւնը աշխատում է այդ պատճառով յետ կանգնեցնել խանին իր մտադրութիւնից:

—Վաշինգտոնի սենատի նիստում Էնդմունդս յայտնեց, որ մաքսային բիլլին երկու ծանօթութիւն կաւելացնի, որով լիազօրութիւն կը տրվի նախագահին արգելել այն երկրի արդիւնաբերութեան ներմուծումը Միացեալ-Նահանգները, որը անարդար կերպով մաքսահարկ կը դնի ամերիկական ապրանքների վրա: Մի և նոյն ժամանակ, եթէ մի որ և է երկրում ներմուծական մաքս կը վերացվի Հիւսիսային Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներից բերվող երկրագործական արդիւնքներից, նախագահին թոյլ կը տրվի այդ երկրից բերվող շաքարի մաքսը վերացնել:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Իրլանդիայում այժմ կարտոֆելի այնպիսի սաստիկ հիւանդութիւն է տարածված, որ վախենում են սովից:

* * *

Գանգէս գետը դուրս է եկել ափերից և հեղեղել է իր շուրջը գտնված տեղերը: Բազմաթիւ մարդիկ են խեղդվել: Շրջակայ գիւղերի բնակիչները, որոնք ջրից ազատվելու համար բարձրացել էին ծառերի վրա, հինգ օր առանց կերակրի և առանց որ և է հաղորդակցութեան էին մնացել:

* * *

Կօրսիկայում անտառներ են այրվում: Այաչիօն շրջապատող բլուրները բոցավառված են: Անկարելի է հրդեհի առաջն առնել:

* * *

Ե՞րբ են հունձ անում երկրագնդիս վրա:—Տարին տասներկու ամիս: Եւ իրաւ, չը կայ տարվայ մէջ մէկ ամիս, երբ մարդիկ չը հնձէին երկրագնդիս որ և է մի տեղում: Օրինակ, յունվարին, երբ մեզ մօտ ամեն բան ծածկված է ձիւնով և սառուցով, Աւստրալիայում, Նոր-Զէլանդիայում, Չիլիի և Արգենտինեան հանրապետութեան մի քանի տեղերում նոր է վերջանում հունձը: Փետրվար ամսին հունձը սկսվում է Արևելեան-Հնդկաստանում և վերին Եգիպտոսում: Մարտին հունձը վերջանում է ստորին Եգիպտոսում: Ապրիլին ցորենը ժողովում են Կիպրոս կղզու վրա, Պարսկաստանում, Փոքր-Ասիայում, Մեքսիկայում և Կուբա կղզու վրա: Ապա մայիս ամսին ցորենը հնձում են Ալժիրիայում, Եապօնիայում, Մարօկկօում, Տէխասում և Ֆլօրիդում: Յունիսին հունձը սկսվում է Դանուբի ափերի վրա գտնվող պետութիւններում, Յունաստանում, Ունգարիայում, հարաւային Ռուսաստանում, Իտալիայում, Սպանիայում, Պորտուգալիայում, հարաւային Ֆրանսիայում, և հիւսիսամերիկական նահանգներից շատերում: Յուլիսին հունձը սկսվում է Գերմանիայում, Աւստրիայում, հիւսիսային Ֆրանսիայում, Շվէյցարիայում, Ռուսաստանում, Անգլիայում, Ամերիկական Նահանգների հիւսիսային մասում: Օգոստոսին հունձը սկսվում է Բելգիայում, Հօլլանդիայում, հիւսիսային Անգլիայում, Կօլումբիայում և Մանիտաբում: Սեպտեմբերին հունձը վերջանում է Շօտլանդիայում, Շվէցիայում, Նօրվէգիայում և հիւսիսային Ռուսաստանում: Դրա հետ միաժամանակ սկսվում է սիմինդրի հունձը Ամերիկայում: Հոկտեմբերին վերջանում է հունձը հիւսիսային Շօտլանդիայում, իսկ նոյեմբերին և դեկտեմբերին հունձ են անում հիւսիսային Աւստրալիայում, Պէրուի մէջ և Հարաւային Աֆրիկայում:

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 17 օգոստոսի: Երէկ հարաւ-արևմտեան զօրեղ քամին ծովից ջուրը շարժեց: Երեկոյեան 11 ժամին ջուրը Նէվայում, գետերում և ջրանցքներում հասաւ մօտ 7 ֆուտին սովորականից բարձր. Պետերբուրգի ցած տեղերում փողոցները ջրանցքների փոխվեցան. նկուղները ջրով լցվեցան, հաղորդակցութիւնը ձիերով, մանաւանդ կղզիների վրա, անհնարին դարձաւ: Ջուրը պակասեց մօտ 3 ժամին: —Պետական կալուածների մինիստրութեան մէջ մշակված է աղի թագաւորական պահեստների նախագիծը արևմտեան երկրում:—Կ. Պօլսի դեսպան Նէլիդօվ երէկ ճանապարհ ընկաւ դէպի իր պաշտօնատեղին: Բուխարեստի դեսպան Խիտրօվօ եկաւ Պետերբուրգ:—Պետական կալուածների մինիստրը մտադրութիւն ունի ճանապարհորդել դէպի Ռուսաստանի հարաւը, այցելել Եկատերինօսլաւի, Խերսոնի և գիւղատնտեսական այլ ցուցահանդէսները:—Պետերբուրգի նահանգի 12 գիւղական ժողովներում վճիռ են կայացրել տուգանքներ առնել արբեցողութեան համար: Տուգանքները կը յատկացվեն յօգուտ եկեղեցական ծխական դպրոցների:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 18 օգոստոսի: Երէկ ֆինանսների մինիստրը դուրս գնաց Պետերբուրգից: Երէկ աւարտվեց պիանիստների միջազգային մրցումը՝ Ռուբինշտէյնի անունով հաստատված պրեմիայի համար: Պրեմիան, իբրև պիանիստ, ստացաւ ռուս Դուբասով, իսկ պրեմիան, իբրև կօմպօզիտոր, ստացաւ իտալացի Բուսօնին:—«Новости» լրագիրը հաղորդում է, որ գլխաւոր շտաբին կից երկրաբանական-տեղագրական բաժին հիմնելու հարցը՝ Ռուսաստանը և նրա շրջակայքը մանրամասն ուսումնասիրելու համար՝ Աշխարհագրական ընկերութեան մէջ վճռված է դրական կերպով:

ՄՈՍԿՎԱ, 18 օգոստոսի: Այսօր այստեղ հասաւ ֆինանսների մինիստրը, տեսաւ պետական բանկի համար կառուցանվող շինութիւնը, այն շինութիւնը, ուր տեղափոխվելու են Ստրօգօնովի տեխնիկական դպրոցը և արդիւնագործական մուզէյը, այլ և կառուցվող առևտրական շինութիւնները: Ժամը 4-ին մինիստրը ուղևորվեց Նիժնի-Նօվգորոդ:

ՍՕՖԻԱ, 18 օգոստոսի: Պանիցայի այրին հրաժարվեց ընդունել Կօբուրգեան Ֆէրդինանդ իշխանուհու նրան առաջարկած թոշակը:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 18 օգոստոսի: Մեծ-վէզիր Կիամիլ-փաշայի դրութիւնը խախտված է հայկական շարժման պատճառով. իբրա յաջորդ համարում են արտաքին գործերի մինիստր Սայիդ—փաշային:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 19 օգոստոսի: Նոյն լրագիրը որպէս լուր հաղորդում է, որ Խիվայի-խանը խնդրում է ընդունել իրան ռուսահպատակների թւում և ռուսաց ծառայութեան մէջ:—Լսվում է, որ դեղագործական նոր կանոնադրութիւնը կը սկսի գործադրվել 1891 թւի սկզբից:—Կազակների զօրքերի գլխաւոր վարչութիւնը մշակել է նոր կանոնադրութիւն ստանիցաների հասարակական վարչութեան մասին:

ՆԻԺՆԻ-ՆՕՎԳՕՐՕԴ, 19 օգոստոսի: Այսօր նաւագնացական համագումար ժողովի երկրորդ նիստն էր գեներալ Բարանովի նախագահութեամբ: Հերթական հարցերի թւում դրված էր հաղորդակցութեան ճանապարհների կազանի շրջանի Նիժնի-Նօվգօրօդ տեղափոխումը: Լիազօրները միաձայն շրջանի տեղափոխութեան համար ձայն տուին:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 19 օգոստոսի: Մակեդօնիայի վանքի ուղղափառ միտրօպօլիտը կալանաւորված է սուլթանի հրամանով: Միտրօպօլիտին մեղադրում են, որ նա գրագրութիւն է ունեցել օտար կառավարութեան հետ:

ԲԵԼԳՐԱԴ, 19 օգոստոսի: Նատալիա թագուհին դիտաւորութիւն ունի հրատարակելու Միլան Օբրէնովիչի սերբ-բոլգարական պատերազմի ժամանակ գրած նամակները, նախկին թագաւորի կեղծ գործունէութեան եղանակը մերկացնելու համար:

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱ

Օգոստոսի 17-ին

Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ արժէ. . .	82 ր.	5 կ.
Բերլինի վրա 100 մարկ — . . .	40 »	30 »
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ — . . .	32	$52^1/_2$ »
Ոսկի — — արժէ. . .	6 »	60 »
Մաքսային կուպօններ — . . .	131 »	50 »

Արծաթ — — — . . .	1	11	»
Բօրսային դիսկօնտներ — . . .	5 և	$6^{1}/_{2}{}^{0}/_{0}$	»
Պետ. բանկի $5^{0}/_{0}$ տոմս 1-ին շրջանի.	100	» 75	»
— — — — 2-րդ —	100	» 12	»
— — — — 3-րդ —	100	» —	»
— — — — 4-րդ —	100	» —	»
— — — — 5-րդ —	100	» —	»
— — — — 6-րդ —	100	» —	»
$4^{0}/_{0}$ ոսկեայ փոխառութիւն	—	» —	»
$6^{0}/_{0}$ ոսկեայ րէնտա	144	» 50	»
Արևելեան $5^{0}/_{0}$ փոխառ. 1-ին շրջ.	101	» —	»
— — — 2-րդ —	101	» 12	»
— — — 3-րդ —	101	» 25	»
Ներքին $5^{0}/_{0}$ առաջին փոխառութ.	228	» 50	»
— — երկրորդ —	218	» —	»
— — երրորդ ազն. կալ. բ.	211	» 50	»
Պետական. երկաթուղային րէնտա .	101	» —	»
$5^{1}/_{2}{}^{0}/_{0}$ րէնտա	103	» 75	»

$5^{0}/_{0}$ ներքին փոխառութիւն	88	» 12	»
$5^{0}/_{0}$ գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	99	» 87	»
$4^{0}/_{0}$ վկայակ. գիւղ. հող. բանկի. .	103	» 75	»
$4^{1}/_{2}{}^{0}/_{0}$ գրաւական թղթեր կալուած.			
փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետալ. .	—	» —	»
— — — թղթադ.	97	» 87	»
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ.			
ընկերութեան օբլիգացիները. .	96	» 50	»
Մօսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.	95	» 50	»
Օդեսայի — — .	97	» 75	»
Թիֆլիսի — — .	—	» —	»
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	100	» 37	»
— — Քութայիսի — — .	100	» —	»

Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը համդարտ է:

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

Լ. Ֆ. ԿՆԻՆԱ

Տեղափոխվեց կուկիա, Ավչալսկայա փողոցի սկիզբի մօտ, Վօրօնցովի արձանի դիմաց, իշխ. Ջավչավաձէի տանը:

Աշակերտուհիների ընդունելութիւնը օգոստոսի 25-ից ցերեկվայ 11 ժամից մինչև 1-ը և 4—6 ժամը կէսօրից յետոյ: Պարապմունքները սկսվում են սեպտեմբերի 1-ից:

1—1

Ռուսաց լեզուի մի ՈՒՍՈՒՑՉՈՒՀԻ ցանկանում է որ և է գաւառական հայոց դպրոցում դասեր ունենալ:

Հասցէն՝ Գայիանեան ուսումնարան:

1—5

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET COM.

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Շոգենաւերի կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ դէպի ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկուշաբաթը մի անգամ, հինգշաբթի 4/16 ապրիլից սկսած

ԵՒ ՓՈԽԱԴԱՐՁ

Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզօն, Սամսօն, և Կ. Պօլիս, հինգշաբթի օրերը, երկուշաբաթը մի անգամ, հինգշաբթի 26 ապրիլից (մայիսի 8-ից) սկսած:

ԲԱԹՈՒՄԻՑ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐԸ ԴՈՒՐՍ ԵՆ ԳԱԼԻՍ

Հինգշաբթի, 16/28 օգոստոսի, շոգենաւ ԱՆԱՏՕԼԻԱ նաւապետ ԳԱՐՐԻԳ
— 30 օգոստոսի (11 սեպտեմբերի) — ՍԻՐԿԱՍԻ — ԲՕՇԷԼ
— 13/25 սեպտեմբերի — ՄԻՆԳՐԵԼԻԱ — ԺԻԲՈՒԷՆ
— 27 սեպտեմբերի (9 հոկտեմբերի) — ԱՆԱՏՕԼԻԱ — ԳԱՐՐԻԿ.

Տեղեկութիւնների համար ճանապարհորդների և բեռների մասին թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան ագէնտներին. ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ պ. Գարանիօնին, Նաբերէժնայա, իսկ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ պ. Վիկտոր դ'ԱՐՆՕՒՆ, Միջին-փողոցում, նախկին գեներալ Տէր-Ասատուրովի տանը:

4—10 (ե. և շ.)

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ կարգի վկայականով մի քանի տարիներ պարապած լինելով ՀԱՅՈ երկդասեան դպրոցներում, ցանկանում եմ դասեր աւանդել նոյն դպրոցներից մինում:

Դիմել АРМАВИРЪ (Кубан. Обл.) учителю Александру ТЕРЪ-СТЕПАНОВУ.

2—5

ՊԱՆՍԻՕՆ Բ. Մ. ՄԻՐԻՄԱՆՕՎԻ

Թոշակաւոր, կիսաթոշակաւոր և երթևեկ աշակերտների ընդունելութիւնը կը սկսվի օգոստոսի 20-ից, իսկ ուսումը սեպտեմբերի 3-ից: Երեխաներին պատրաստում է պետական բոլոր դպրոցների համար: Հասցէն. Сололаки, противъ Гановской ул. на Садовой, № 38.

2—5

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
ՈՒՂԵՑՈՅՑ
ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ
ՇԵՐԱՄԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ
ԳՐԵՑ ԿՈՍՏԱՆԴԻՆ Կ. ՄԷԼԻՔ-ՇԱՀՆԱԶԱՐԵԱՆ
Հրատարակութիւն Թիֆլիսի հայերէն գրքեր հրատարակող ընկերութեան
Գինն է 40 կոպէկ:
Կարելի է ստանալ Թիֆլիսի հայ գրավաճառներից:

2—5

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
(կուկիա, Վօրօնցովի արձանի հանդէպ)
Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—9—11 ժ. վիրաբուժութեան (և ատամնացաւի) սիֆիլիսի և աչքացաւի:
ՌՈՒԴԿՕՎՍԿԻ—10—11 ժ. ներքին, երեխայոց և կանանց ց.
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆՑ—$10^{1}/_{2}$—11 ժ. կանանց և երեխայոց ց.
ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—$12^{1}/_{2}$—1 ժ. ներքին և երեխայոց ց. բացի կիրակի:
ՊՐՕԶՕՐՕՎՍԿԻ—12—1 ժ. ներքին, կանանց և երեխայոց ց.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

ՋԵՊՈՒՐԿՕՎՍԿԻ—5—$5^{1}/_{2}$ ժ., մէզի և խնոյ հետազօտութիւն: Կրծքացաւի:
ԳԱԴՕՄՍԿԻ—5—$6^{1}/_{2}$ ժ. կաշուի ցաւերի և սիֆիլիսի.
ՓՈՒՂԻՆԵԱՆ—$5^{1}/_{2}$—$6^{1}/_{2}$ ժ. ներքին, երեխայոց և ջղային ց. (էլեկտրոտերապիա):
ԳՐԵՋԱՆԻՆՕՎ—$6^{1}/_{2}$—$7^{1}/_{2}$ ժ. վիրաբուժ. (և կոկորդի, ականջի, քթի ց.) և վեներ. ց.
ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—$6^{1}/_{2}$—$7^{1}/_{2}$ ժ.
Վճար—50 կ.: Համախորհրդի (կօնսիլիումի) համար առանձին:
Հերթական բժիշկ—երեկ. ժ. 9-ից մինչև առ. ժ. 7-ը:

Հիւանդանոցի վերատեսուչ բժշկապետ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ

ՊԱՆՍԻՕՆ
Ա. ՏԷՐ-ՅԱԿՈՎԲԵԱՆՑԻ

ԳՏՆՎՈՒՄ Է ՍՕԼՕԼԱԿ, ՎԵԼԻԱՄԻՆՕՎՍԿԱՅԱ ՓՈՂ., ՏՈՒՆ ԳԷՈՐԳՕՎԻ

ՕԳՈՍՏՈՍԻ 20-ից ՍԿՍԱԾ ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼՈՒ գիմնազիայի, բէալական ուսումնարանի, կադէտսկի կորպուսի և Ներսիսեան ուսումնարանի համար:

Ուսումնարանում, բացի զանազան գիմնազիական առարկաներից, աւանդվում են այլ և հայերէն, ռուսերէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն և լատիներէն լեզուներ:

Ցանկացողները կարող են ԴԱՇՆԱԿԻ (ռօյալ) վրա ածել սովորել. դրա համար պանսիօնում կայ առանձին մասնագէտ ուսուցիչ:

Ուսումնարանում ընդունվում են ԵՐԹԵՒԵԿՆԵՐ, ԿԻՍԱԹՈՇԱԿԱՒՈՐՆԵՐ և ԹՈՇԱԿԱՒՈՐՆԵՐ:

Հասցէն. Тифлисъ, Вельяминовская улица, домъ Геворкова.

2—3

Մի երիտասարդ, որ քաջ գիտէ ֆրանսերէն, բնակութիւն հաստատելով Թիֆլիսում, ցանկանում է ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԻ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԱՍԵՐ տալ, շատ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳՆՈՎ: Ցանկացողները կարող են դիմել Սալի-օղլու ծխախոտի գործարանը (Բեբուտօվսկայա փողոց) և հարցնել Յովհաննէս Գիւրջեանից:

3—10

ԴՊՐՈՑ—ՊԱՆՍԻՕՆ ԵՒ ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷԶ
Ս. Վ. ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ—ԵՐԿԱՅՆԱԲԱԶՈՒԿԻ

Ընդունում է գիշերօթիկներ, կիսագիշերօթիկներ և երթևեկներ: Պատրաստում է երկու սեռի երեխաներ բոլոր դպրոցների համար: Հասցէն Սօլօլակ, Ֆրէյլինսկայա փողոց, № 4.

2—3

ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է ի գիտութիւն հայ հասարակութեան, որ աշակերտուհիների ընդունելութիւնը ս. Նշան եկեղեցական—ծխական օրիորդաց միդասեան դպրոցում սկսվում է օգոստոսի 21-ից և կը տևի մինչև սեպտեմբերի 1-ը:

2—3

ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է ի գիտութիւն հայ հասարակութեան, որ նրա խնամակալութեան ներքոյ գտնված „կար և ձեռագործի դպրոցի“ մէջ աշակերտուհիների ընդունելութիւնը կը սկսվի օգոստոսի 21-ին: Դպրոց մտնել ցանկացողները պէտք է դիմեն դպրոցի կառավարչին իրանց խնդրագրով, ներկայացնելով ծննդեան և ծագկի պատուաստման վկայականների հետ և հայոց եկեղեցական—ծխական դպրոցի աւարտման վկայագիրը:

Դպրոցը գտնվում է Սօլօլակում, Սերգէևսկի փողոցում, տուն Շադինեանցի:

2—3

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
MESSAGERIES MARITIMES
(ՄԵՍԱԺԵՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ)

կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ԼՕՆԴՕՆԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ

Ուրբաթ, 24 օգոստոսի (5 սեպտեմբերի) դուրս կը գնայ ԲԱԹՈՒՄԻՑ CAMBODGE (ԿԱՄԲՕՋ) շոգենաւը, նաւապետ RÉMES (ՌԷՄՍ) դէպի Կ. Պօլիս, Մարսէլ, Հավր, Լօնդօն, և. մտնելով և միջանկեալ նաւահանգստները:

Ագէնտները՝ ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ պ. Գ. ԷՍՍԷՆԺԵՐ, ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ ԳԷՈՐԳ ՀԵԶՈՒԲԵԱՆ ՀԵԶՈՒԲԵԱՆՑ, իսկ ԲԱԳՈՒԻ մէջ ԳՕԼԴԼՈՒՍՏ:

2—2

Մի հայ ՕՐԻՈՐԴ, ուսուցչական ցանկի Ը. կարգից, ցանկանում է հայոց ծխական օրիորդական դպրոցներում դասատութիւն անել, շաբաթական 20—24 դասով, հետևեալ առարկաներից. 1) Հայոց լեզուից Ա. Բ. և Գ. դասարաններում, 2) Թւաբանութիւնից նոյնպէս երեք պատրաստականներում, 3) Հայոց վայելչագրութիւն, գծագրութիւն և ձեռագործութիւն բոլոր դասարաններում: Ցանկանում է նաև կար ու ձևի առանձին պարզ գծագրական մեթօդով դաս տալ և լինել կարգապահ վարժուհի:

Պայմանների համար դիմել ԵՐԵՒԱՆ, Խաչատուր Մէլիքեանցին:

9—10

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Ե Ր Կ Ո Ւ Ս Ե Ռ Ի Ա Ն Ձ Ա Ն Ց Հ Ա Մ Ա Ր

ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Առևտրական կուրսերի նպատակն է՝ մասնագիտական առևտրական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել գործնական ճանապարհով հմուտ հաշուապահներ: Աւարտողները ստանում են ատտեստատներ:

Աւանդելի առարկայք սոքա են՝ 1) Առևտրական Տնտեսութիւն, 2) Առևտրական Թուաբանութիւն, 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկային), 4) Թուաբանութիւն համրիչի վրա, 5) Առևտրական Թղթակցութիւն, 6) Առևտրական և մուրհակի կանօնադրութիւն և 7) գեղագրութիւն:

Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 15-ից, ընդունելութիւնները սեպտեմբերի 1-ից, ամենայն օր, երեկոյեան 4-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում, Սօլօլակում, Աղէքսանդր Փրիդօնովի տանը, № 9 Սերգիէվսկայա և Նադօրնայա փողոցների անկիւնում, դեղատան դիմաց: Ծրագիրը ու կանոնները կարելի է ստանալ ՋՐԻԱՊԷՍ եղբ. Ծովիանօֆների բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնողի բնակարանում: Օտարաքաղաքացիք դիմում են կուրսերի հիմնողին.—въ Тифлисъ, С. П. Мануэльянцу.

8—12 (ե. շ.)

Дозволено цензурою, Тифлисъ 20 Августа 1890 г.

Типографія Канцеляріи Главнонач. Гражд. час. на Кавк., Лорисъ-Меликовск. ул. д. каз.